

עובדת, שנפגעה בנופש מטעם העבודה, אינה זכאית לדמי פגיעה

פגיעה בעת פעילות בנופש במסגרת העבודה נחשבת לתאונת עבודה - אבל לא תמיד.

עו"ד עינב כהן | מומחית בדיני עבודה במחלקה המשפטית - "כל עובד" מבית "חשבים ה.פ.ס."

פורסם: 02/04/2008

עודכן: 14/04/2008

תקציר עבל 000825/06

- בבית הדין הארצי לעבודה
- על ידי כב' השופטת נילי ארד
- ניתן ב-10.12.2007
- המערער: המוסד לביטוח לאומי
- המשיבה: עפרה קיפרמן

העובדות

עפרה קיפרמן (להלן: "העובדת"), עובדת המוסד לביטוח לאומי (להלן: "המעביד"), היתה בין חברות נבחרת הכדורסל של סניף חיפה של המעביד (להלן: "הסניף"). נבחרת הכדורסל של הסניף לקחה חלק בתחרויות ספורט במסגרת המחוזיזאדה ה-13 שהתקיימה באילת. בפרקי הזמן, שלאחר המשחקים והאימונים, היו הספורטאים המתחרים חופשיים לבחור בפעילויות פנאי כרצונם. בית המלון, בו השתכנו חברי נבחרת הספורט, העניק לאורחיו, מיוזמתו וכחלק מהאירוח הכולל, שוברים לפעילויות שונות.

העובדת עשתה שימוש בשוברים, ויצאה לשייט עם חברותיה למשלחת וספורטאים אחרים. במהלך רכיבתה על "סירת בננה" התהפכה הסירה, והעובדת נחבלה בברכה השמאלית. כתוצאה מפגיעתה זו לא יכולה היתה להמשיך בפעילותה הספורטיבית במסגרת התחרויות, ופנתה לקבל טיפול רפואי לרבות אשפוז בבית חולים.

העובדת הגישה תביעה למוסד לביטוח לאומי (להלן: "המל"ל) להכיר באירוע התאונתי כתאונת עבודה ולשלם לה דמי פגיעה בגין אובדן כושר עבודה, כתוצאה מפגיעתה.

המל"ל דחה את תביעתה, בטענה שהאירוע התאונתי הינו פעולה פרטית שקיימה שלא במסגרת פעילויות הספורט של המחוזיזאדה, כי האירוע אינו בגדר פעולה נלווית לעבודה ועל כן אינו "תאונת עבודה" כמשמעותה בחוק הביטוח הלאומי (להלן: "החוק").

העובדת ערערה על החלטת המל"ל בבית הדין האזורי לעבודה. משנמצא, כי פעילות המחוזיזאדה היתה פעולה נלווית לעבודה, וכי התקיימה זיקה בין הרכיבה על סירת ה"בננה" לבין הפעולה הנלווית, הכיר בית הדין האזורי בפגיעתה של העובדת כתאונת עבודה, וקיבל את תביעתה. כנגד פסיקתו זו ערעורו של המל"ל.

פסק הדין

בערעורו טען המל"ל, כי השייט והרכיבה על סירת ה"בננה" הינם בגדר "... פעילות פרטית, מנותקת מהעבודה, ולא ניתן לקבוע, כי היא פעילות נלווית לפעילות נלווית"; וכי נותקה הזיקה בין הפעילות הנלווית המוכרת – היא המחוזיזאדה, לבין השייט, שלא נכלל, כאמור, בפעילויות הספורט או במסגרתן.

העובדת מצידה הסתמכה על פסיקת בית הדין האזורי, תוך שהוסיפה וטענה, כי משאין חולק על כך שהמחוזיזאדה היתה פעולה נלווית לעבודה, יש לכלול במסגרתה לא רק את תחרויות הספורט והכרוך בהן, אלא גם כל פעילות אחרת של משתתפיה, במהלך כל ארבע היממות בהן שהו באילת, למעט פעילות שמידת הסיכון בה חורגת מן הסביר.

בית הדין הארצי קבע, כי צדק בית הדין האזורי במסקנתו, שתחרויות הספורט בהן לקחה העובדת חלק במסגרת המחוזיזאדה היו בבחינת "פעולה נלווית לעבודה". עם זאת, לא עברה העובדת את משוכת השלב השני הנדרש להכרה באירוע התאונתי כ"תאונה בעבודה". בית הדין הארצי ביסס קביעתו על הכלל המנחה, לפיו אין להרחיב את גבולותיה של "תאונת העבודה" אל מעבר לגבולות הסבירות, כדי כך שעובד המשתתף באירוע חברתי ייחנה מהגנה ללא כל אבחנה. כדי שתאונה לעובד, שאירעה במהלך "פעולה נלווית" לעבודה, תוכר כ"תאונה בעבודה", יש לבחון את גבולות האירוע והפעילות במהלכה נפגע העובד, תוך שייקבעו אופיים, תכליתם ומהותם של האירוע והפעילות מושא התובענה. לפיכך, קיבל בית הדין הארצי את ערעור המל"ל, מבלי שנעשה צו להוצאות.

בית הדין הארצי לעבודה

עבל06/000825		

המוסד לביטוח לאומי

המערער

-

המשיבה

עפרה קיפרמן

בפני: השופט עמרם רבינוביץ, השופטת נילי ארד, השופטת ורדה וירט-ליבנה
נציג עובדים, מר אבישי ספיר נציג מעבידים, מר מיכאל הילב

בשם המערער: עו"ד יפה רוטשילד

בשם המשיבה: עו"ד יונה סירוטה

לפסק-דין בעבודה (2006-11-14): בל 520/03 עפרה קיפרמן נ' המוסד לביטוח לאומי שופטים: מרגלית פיקרסקי
עו"ד: יונה סירוטה, עדי עינב-גולן

פסק דין

השופטת נילי ארד

1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה בחיפה (השופטת מרגלית פיקרסקי, ונציגי ציבור גב' אילנה תמיר ומר נסים מידן; בל 520/03) אשר קיבל את תביעת המשיבה באופן שקבע, כי פגיעה שנגרמה לה בנפילתה מסירת "בננה" בעת שהותה באילת במסגרת אירועי ספורט, הינה "תאונה בעבודה" כמשמעותה לפי סעיף 79 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) תשנ"ה-1995.

הרקע

2. המשיבה, עובדת המוסד לביטוח לאומי (הוא המערער; להלן: **המוסד**) הייתה בין חברות נבחרת הכדורסל של סניף חיפה של המוסד(להלן: **הסניף**). נבחרת הכדורסל של הסניף לקחה חלק בתחרויות ספורט במסגרת המחוזיאדה ה-13 שהתקיימה באילת, בין התאריכים 1 עד 4 במאי 2002 (להלן גם: **המחוזיאדה**). למשתתפי המחוזיאדה לא אורגנו פעילויות אחרות, על פעילויות הספורט המסגרת

התחרויות. בפרקי הזמן שלאחר המשחקים והאימונים, היו הספורטאים המתחרים חופשיים לבחור בפעילויות פנאי כרצונם. בית המלון בו השתכנו חברי נבחרות הספורט, העניק לאורחיו, מיוזמתו וכחלק מהאירוח הכולל, שוברים לפעילויות שונות, לפי בחירתם, ובהן אף ספורט ימי אשר כלל שייט בסירת 'בננה'.

3. המשיבה עשתה שימוש בשוברים שקיבלה מבית המלון בו התגוררה, ויצאה לשייט עם חברותיה למשלחת וספורטאים אחרים, ביום ששי ה- 3 במאי 2002. במהלך רכיבתה על "סירת בננה" התהפכה הסירה והמשיבה נחבלה בברכה השמאלית (להלן: **האירוע** או **האירוע התאונתי**). כתוצאה מפגיעתה זו לא יכולה הייתה להמשיך בפעילותה הספורטיבית במסגרת התחרויות ופנתה לקבל טיפול רפואי לרבות אשפוז בבית חולים.

4. **המשיבה הגישה תביעה למוסד לביטוח לאומי** להכיר באירוע התאונתי כתאונת עבודה ולשלם לה דמי פגיעה בגין אובדן כושר עבודה, כתוצאה מפגיעתה באירוע. המוסד דחה את תביעתה, בטענה שהאירוע התאונתי הינו פעולה פרטית שקיימה שלא במסגרת פעילויות הספורט של המחוזיאדה, כי האירוע אינו בגדר פעולה נלווית לעבודה ועל כן אינו "תאונת עבודה" כמשמעותה בחוק הביטוח הלאומי (להלן גם: **החוק**). כנגד החלטת המוסד הגישה המשיבה תביעתה לבית הדין האזורי.

פסק דינו של בית הדין האזורי

6. על רקע נסיבות המקרה ולאור ההלכה הפסוקה, הגיע בית הדין האזורי למסקנה לפיה התקיימו שני השלבים הנדרשים להכרה באירוע התאונתי כתאונה בעבודה. בחינת השלב הראשון העלתה, כי השתתפותה של המשיבה במחוזיאדה הייתה בגדר "פעולה נלווית" לעבודה (להלן: **הפעולה הנלווית**). המוסד לא חלק על קביעה זו והסכים לה גם בדיון שלפנינו. בשלב השני, בחן בית הדין האם התקיימה **הזיקה** הנדרשת בין השתתפותה של המשיבה במחוזיאדה כאירוע נלווה לעבודה, לבין האירוע התאונתי של הנפילה מסירת ה"בננה", ומסקנתו הייתה "...כי הרכיבה על

סירת ה'בננה' הייתה פעולה סבירה ונלווית בנסיבות העניין, ועל כן לא נותקה הזיקה בין פעולה זו לבין אירועי המחוזיאדה".

טעמיו לכך היו בעיקרם אלה: המשיבה "הייתה אמורה להשתתף במשחק תחרותי אחד בלבד בכל אחד מימי המחוזיאדה. פרט לכך לא הייתה למשתתפים כל תוכנית מאורגנת אחרת"; לספורטאים ולמשיבה בכללם ניתנו "שוברים לפעילויות שונות; לסירות פדלים, לרכיבה על סירות 'בננה' " והמשיבה ניצלה שוברים אלה והשתמשה בהם; בפעולתה זו "מדובר במעשה סביר, במיוחד בהתחשב, במקום, היינו בעיר אילת, בחוף הים שם, בזמן הפנוי שעמד לרשות בנות המשלחת וכן בהתחשב בכך שהתובעת יצאה לרכב על סירת 'בננה' יחד עם חברות מקבוצתה, כפי שהשתתפו באותה פעילות גם ספורטאים מקבוצות אחרות"; "אין מדובר במקרה בו 'פרש העובד מן הכלל ועשה תוכנית לעצמו', שהרי השוברים לרכיבה על סירת 'בננה' היו חלק מהשירות שנתן המלון לאורחיו, היינו חלק מהתוכנית המיועדת לכל אורחי המלון ובכללם חברי הקבוצה".

משנמצא כי פעילות המחוזיאדה הייתה פעולה נלווית לעבודה, וכי התקיימה זיקה בין הרכיבה על סירת ה'בננה' לבין הפעולה הנלווית - הכיר בית הדין בפגיעתה של המשיבה כתאונת עבודה, וקיבל את תביעתה.

כנגד פסיקתו זו מכוון ערעורו של המוסד לביטוח לאומי, מושא דיוננו.

הערעור

7. בערעורו טען המוסד לביטוח לאומי כי השייט והרכיבה על סירת ה'בננה' הינם בגדר "... פעילות פרטית, מנותקת מהעבודה, ולא ניתן לקבוע כי היא פעילות נלווית לפעילות נלווית"; וכי נותקה הזיקה בין הפעילות הנלווית המוכרת – היא המחוזיאדה, לבין השייט, שלא נכלל, כאמור, בפעילויות הספורט או במסגרתן. המשיבה מצידה תמכה בפסק דינו של בית הדין האזורי תוך שהוסיפה וטענה, כי משאין חולק על כך שהמחוזיאדה הייתה פעולה נלווית לעבודה, יש לכלול במסגרתה לא רק את תחרויות הספורט והכרוך בהן, אלא גם כל פעילות אחרת של משתתפיה, במהלך כל ארבע היממות בהן שהו באילת, למעט פעילות שמידת הסיכון בה חורגת מן הסביר.

דיון והכרעה

8. בנסיבות המקרה שלפנינו, צדק בית הדין האזורי במסקנתו כי תחרויות הספורט בהן לקחה המשיבה חלק במסגרת המחוזיאדה היו בבחינת "פעולה נלווית לעבודה". על כך אין עוד חולק. מושא דיוננו בערעור זה, בשאלה, האם אכן עברה המשיבה בתביעתה את משוכת השלב השני הנדרש להכרה באירוע התאונתי כ"תאונה בעבודה". תשובתנו לשאלה זו היא בשלילה, ועל כן הגענו למסקנה כי **דין ערעורו של המוסד לביטוח לאומי להתקבל**. טעמינו לכך נבאר להלן.

9. זה מכבר נפסק, כי ניתן להכיר בפגיעה שאירעה לעובד במהלך פעילות חברתית כ"תאונה בעבודה" כמשמעותה בסעיף 79 לחוק הביטוח הלאומי. זאת, בכפוף לכך שהתקיימו התנאים הנדרשים להכרה בפעילות במהלכה נפגע העובד כ"פעולה נלווית" לעבודה [ראו: עב"ל 91/99 אלברט אילוז - המוסד לביטוח לאומי, פד"ע לז 209 (להלן: פרשת אילוז)]; עבל 1190/02 אילנה גרוס - המוסד לביטוח לאומי, ניתן ביום 12.9.04; עבל 1149/02 המוסד לביטוח לאומי - לאה אבישר, ניתן ביום 1.6.04; עבל 1173/00 רונית עטר - המוסד לביטוח לאומי, ניתן ביום 20.1.02; עבל 1006/01 ירדנה שרתוק - המוסד לביטוח לאומי, ניתן ביום 28.8.02 (להלן: עניין שרתוק)]. בפרשת אילוז עמדנו בהרחבה על התנאים הללו, ונשוב ונחדד דרישות אלה, בהיבט המשפט, וביישומן על נסיבות המקרה שלפנינו.

10. ההכרה בפעולה נלווית לעבודה - כתאונה בעבודה, תיעשה תוך בחינה כוללת של מעטפת דו-שלבית האופפת את ליבת האירוע גופו בו נפגע העובד. הכלל המנחה את בחינת המעטפת על שני שלביה, מושתת על נקודת מוצא, לפיה אין להרחיב את גבולותיה של "תאונת העבודה" אל מעבר לגבולות הסבירות, כדי כך שעובד המשתתף באירוע חברתי ייהנה מהגנה "...ללא כל אבחנה, ושרוחבה למצער כמכלול שעות האירוע". זאת, כדי להימנע מצב בו עובד המבלה עיתותיו ב"פעולה נלווית" לעבודה יזכה להטבת יתר "...על פני חברו המבוטח בביטוח נפגעי עבודה במהלך שמונה שעות בלבד שביום עבודה" [ראו: פרשת אילו לעיל].

כדי שתאונה לעובד שאירעה לו במהלך "פעולה נלווית" לעבודה תוכר כ"תאונה בעבודה" יש לבחון את גבולות האירוע והפעילות במהלכה נפגע העובד, תוך שייקבעו אופיים, תכליתם ומהותם של האירוע והפעילות מושא התובענה. על עיקריה של הבחינה הנדרשת להיעשות, על שני שלביה, נעמוד להלן.

בשלב הראשון - במהלך בחינת הפגמים החיצוניות של המעטפת, נדרשת הוכחת הקשר הסיבתי בין האירוע הכולל בו נטל העובד חלק לבין העבודה גופה. **הקשר הסיבתי** ייקבע על רקע נסיבות המקרה הנדון ומשקלן היחסי והמצטבר, ועל פי **מבחן הסבירות**. במסגרת זו נבחן את מכלול הסממנים המצביעים על **הרלוונטיות של האירוע** בו השתתף העובד לבין: מקום העבודה, צרכי העבודה, הקשר לאינטרסים של העובדים והמעביד, או לקידום, וכל כיוצ"ב. ככל שגובר משקלם של אותם סממנים, כך גוברת, מתחזקת ומתבססת הזיקה הנדרשת להכרה באירוע כנלווה לעבודה (להלן גם: **האירוע המוכר**).

בהתקיים השלב הראשון ולאחריו, באים אנו לתוככי הליבה של האירוע המוכר. זו שעתו של **השלב השני** בו נבחן האם מתקיימת **הזיקה הנדרשת בין האירוע המוכר לבין האירוע התאונתי במהלכו נפגע העובד** (להלן: **האירוע התאונתי**) כפי שציינו בפרשת אילו: **"הזיקה בין האירוע לבין הפעולה הנלווית תוכר "כל עוד הייתה אותה פעילות חלק אינטגרלי מתכנית הפעילויות של האירוע המוכר. לא כן הדבר, במקרה בו העובד פרש מן הכלל ו'עשה תכנית לעצמו', או מקום בו ניתן להצביע על ניתוק הקשר, או הזיקה, בין הפעילות בה היה העובד מעורב בעת התאונה, לבין האירוע המוכר"**.

ובמלים אחרות: בשלב השני, במהלך בחינת הקשר הסיבתי בין "האירוע התאונתי" לבין ה"אירוע המוכר" יש לבדוק האם הוכח כי פעילות הפנאי במהלכה התרחש האירוע התאונתי, מהווה חלק בלתי נפרד מן האירוע שהוכר כ"פעילות נלווית", או האם פעילות הפנאי עומדת לעצמה ומנותקת מן הפעילות שהוכרה כ"נלווית" לעבודה ולתכליתה.

בשלב השני, בבואנו אל ליבת האירוע, נשוב ונידרש למבחן הרלוונטיות במובן המצומצם שלו, לאמור: **תיבחן הרלבנטיות של האירוע התאונתי לאירוע המוכר בכללותו. לצורך בחינתנו זו, ניעזר במבחני משנה, ובהם אלה:** האם האירוע התאונתי היה יזום על ידי המעביד או ועד העובדים; האם האירוע התאונתי היה כלול בפעילויות במסגרתן התקיים האירוע המוכר; האם ניתן להצביע על קשר ורלבנטיות בין האירוע המוכר לבין האירוע התאונתי, מלבד גורם סמיכות הזמנים ביניהם; האם ניתן לראות באירוע התאונתי חלק בלתי נפרד מן הגרעין של האירוע המוכר, או שמא ניתן לנתק בין מטרת האירוע התאונתי לבין תכליתה של הפעילות הנלווית.

ככל שהוכח קיומו של קשר סיבתי בין האירוע המוכר כפעילות נלווית, לבין האירוע התאונתי - ניתן לקבוע כי המעטפת כולה התמלאה בתוכן המהותי הנדרש להכרה בפגיעתו של העובד במהלך פעולה נלווית לעבודה, כתאונה בעבודה כמשמעותה בסעיף 79 לחוק הביטוח הלאומי.

מכאן לענייננו

11. לאור המסגרת הנורמטיבית ונוכח נסיבות המקרה, כפי שקבען בית הדין האזורי, נחה דעתנו כי התמלאו התנאים הנדרשים לשלב הראשון והוא של הכרה במחוזיאדה כפעולה נלווית לעבודה. אולם בכך אין די. שכן, הוברר כי לא התקיימה הזיקה הנדרשת בין האירוע התאונתי במהלכו נפגעה המשיבה לבין האירוע המוכר. **בפרשת אילוז**, הוכרה הרכיבה על סירת "בננה" והפגיעה במהלכה, כ"תאונת עבודה" לעובד. אולם זאת, לאחר שנמצא כי פעילויות הפנאי והבידור היוו חלק אינטגרלי מן הפעולה הנלווית של ההשתלמות בה שהה העובד, ובמסגרת פעילות פנאי מוכרת זו נפגע בנפילתו מאותה סירה.

שונה המצב בענייננו. כמתואר לעיל, המחוזיאדה התמקדה בתחרויות ספורט בלבד ולא כללה, במישרין או בעקיפין, פעילות בידור ופנאי למשתתפים. רכיבתה של המשיבה על סירת ה"בננה" לא הייתה רלבנטית לתחרויות הספורט, או להשתתפות המשיבה בהן, לא נכללה בפעילויות המחוזיאדה, ולא הייתה חלק אינטגרלי מהתחרויות.

משנמצא, כי בעת האירוע התאונתי, הייתה המשיבה בפעילות פרטית עליה החליטה ביוזמתה בלבד, בהעדר זיקה או רלבנטיות, בין הרכיבה על סירת הבננה, לבין המחוזיאדה - לא התקיים השלב השני הנדרש להכרה באירוע זה בכללותו, כתאונה בעבודה.

12. ועוד זאת. כפי שקבע בית הדין האזורי, רשאים היו משתתפי המחוזיאדה לעשות ככל העולה על רוחם, בזמן הפנוי שעמד לרשותם, לפי בחירתם ועל אחריותם. בדרך זו נהגה אף המשיבה, כאשר עשתה שימוש בשובר שקיבלה מן המלון לצורך השייט הימי, במהלכו נפגעה.

בכך לא היה מצבה שונה ממצבה במהלך יום עבודה רגיל. פשיטא, שבסיום יום העבודה ולאחריו, בידי המשיבה, ככל עובד, לבחור באילו פעילויות תעסוק, ואילו נפגעה אגב פעילויות אלה – לא הייתה פגיעתה נחשבת ל"תאונה בעבודה". בנדון זה, די לנו בכך שנסיט באופן וירטואלי את יום העבודה הרגיל במקום העבודה בו הועסקה המשיבה, נעבירו לאילת ונלביש אותו על אירועי המחוזיאדה. במקרה כזה, כשם שבסיום יום העבודה, משפנתה לחייה הפרטיים ולעיסוקיה, ניתקת מאליה הזיקה לעבודה; כך ניתקה הזיקה, נקטע הקשר הסיבתי, בין תחרויות הספורט שהוכרו כ"פעולה נלווית" לבין אפשרויות הבידור שהעניק בית המלון למשיבה, ושבמהלכן נפגעה.

לאמור, הצביון של פעולה נלווית שהוענק לתחרויות הספורט במסגרת המחוזיאדה, אין די בו כדי להעניק למשיבה זכויות יתר על אלה שהיו לה במהלך הרגיל של עבודתה.

13. במצב דברים זה, אין לקבל את שיטתה של המשיבה, לפיה די בכך שתחרויות הספורט והשתתפותה בהן הוכרו כ"פעולה נלווית" לעבודה, כדי ש"הפעולה הנלווית" הזו תכיל באופן אוטומטי וגורף, כל פעילות שבחרה המשיבה לקחת בה

חלק, בכל שעה משעות היממה, מחוץ לתחרויות המחוזיאלדה. גישה מעין זו חורגת בעליל מתחומיה של "תאונה בעבודה" כמשמעותה בחוק הביטוח הלאומי, ומהווה גלישה רבתי אל מחוץ לתחומי הזיקה הנדרשת בין הפעולה הנלווית לעבודה לבין הפעילות בה נפגע העובד.

14. **כללם של דברים:** משנמצא כי לא התקיים קשר ישיר או עקיף, בין פעילות הספורט הימי במהלכה נפגעה המשיבה, לבין תחרויות הספורט או ייצוג מקום העבודה, לא התמלא התנאי הנדרש להכרה באירוע התאונתי כ"פעולה נלווית" לעבודה. משכך הוא, אין להכיר בפגיעה שנגרמה למשיבה כתוצאה מנפילתה מסירת ה"בננה" כ"תאונה בעבודה" כמשמעותה בסעיף 79 לחוק הביטוח הלאומי. אשר על כן, **מתקבל ערעורו של המוסד לביטוח לאומי**, מבלי שנעשה צו להוצאות.

ניתן בהיעדר הצדדים, היום ז' טבת תשס"ח, תשס"ח (10 בדצמבר 2007) וישלח אליהם.

השופט עמירם רבינוביץ, השופטת נילי ארד, השופטת ורדה וירט-ליבנה

נציג עובדים, מר אבישי ספיר נציג מעבידים, מר מיכאל הילב

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה